

Betreft: Inbreng debat 'verduurzaming industrie' op 15 mei 2024
Datum: 10 mei 2024

Geachte leden van de vaste Kamercommissie EZK,

Woensdag 15 mei gaat u in gesprek over de verduurzaming van de industrie in Nederland, waaronder de voortgang van de maatwerkafspraken.

Geen overheidssubsidie zonder klimaatplan

Klimaatgeld kan maar één keer worden uitgegeven. Het is daarom cruciaal dat de budgetten voor de verduurzaming van de industrie op de juiste plekken terechtkomen en geïnvesteerd worden in de industrie van de toekomst. Maar vooralsnog zijn er bij het ontwikkelen van maatwerkafspraken geen randvoorwaarden geformuleerd die voorkomen dat bedrijven waarin wordt geïnvesteerd achteraf niet levensvatbaar zijn in een duurzame economie, bijvoorbeeld doordat zij de omslag niet kunnen maken. Nederland heeft geen ruimte om alle industrie te verduurzamen en te behouden. Om zowel circulaire als klimaatdoelen te halen dienen sectoren als afvalverbranding, raffinage en kunstmest naast emissiereducties ook de vervuilende activiteiten af te bouwen.

Een afbouwpad is noodzakelijk om binnen de grenzen van het Parijs Akkoord te kunnen opereren.

Minister Adriaansens vindt dat de markt moet bepalen welke sectoren in de toekomst van belang zullen zijn voor Nederland¹. Daarom heeft ze bijvoorbeeld ook intentieverklaringen gesloten met raffinagebedrijven zoals Shell en BP. Maar we zien in de markt vooral dat bedrijven met veel uitstoot lobbyen bij overheden voor subsidies en dreigen met verhuizing naar het buitenland in plaats van winsten te investeren in de verduurzaming en toekomstbestendig maken van het bedrijf. De minister wil geen keuze maken over de toekomst van sectoren in Nederland, maar met de maatwerkafspraken heeft het kabinet wel gekozen voor het overeind houden van de oude, vervuilende industrie in Nederland. Voorlopers die wel investeren in verduurzaming en daarbij tegen grenzen aanlopen hebben zo het nakijken.

Wat ontbreekt is een visie op de toekomst van een duurzame industrie in Nederland.

Eén van de belangrijkste voorwaarden voor het verlenen van een maatwerksubsidie zou daarom moeten zijn dat bedrijven een, door een accountant gevalideerd, klimaatplan hebben dat in lijn is met internationale klimaatafspraken². Er is geen beter instrument beschikbaar om vast te stellen in hoeverre een bedrijf toekomstperspectief heeft in een duurzame economie, dan via een toets op de interne procedures, budgetten en mechanismen die hen hierop voorbereiden. Huidige maatwerkbedrijven zullen onder de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vanaf 2025 verplicht zijn om te rapporteren over hun uitstoot in de gehele keten. Zij moeten daarbij hun visie en ambities op het gebied van duurzaamheid op de korte, middellange en lange termijn transparant maken en realiseren. Gezien deze Europese wetgeving

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2024/04/17/verduurzaming-van-de-industrie-stagneert-tot-frustratie-van-alle-betrokkenen-a4196377>

² Uit het VN-Klimaatverdrag en het Klimaatakkoord van Parijs volgt dat de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot 1,5 °C. Plannen van grote vervuilers dienen binnen de grenzen van 1.5 graden opwarming te blijven. Dat betekent een vermindering van de CO2-uitstoot (scope 1, 2 en 3 van het bedrijf of van de groep waarvan het bedrijf deel uitmaakt) in 2030 met minimaal 48% ten opzichte van 2019.

is het vanzelfsprekend om deze verplichting ook expliciet op te nemen bij het vastleggen van de maatwerkafspraken. Een bijkomend voordeel is dat hiermee ook wordt gestuurd op ketenemissies (scope 3) en het de (basis)industrie voorbereid op de investeringen die nodig zijn om circulariteit te verankeren in hun bedrijfsmodellen

Bedrijven zonder goed klimaatplan zouden geen recht moeten hebben op overheidssubsidie, zodat geborgd wordt dat investeringen in deze bedrijven doelmatig zijn.

Hun winst, ons verlies

Uit recent onderzoek van Profundo, SOMO en Milieudefensie bleek dat veel bedrijven die in aanmerking komen voor de maatwerkafspraken enorme winsten hebben gemaakt sinds het klimaatakkoord van Parijs.³ Miljarden daarvan werden doorgeschoven naar de aandeelhouders. Over dit onderzoek zijn Kamervragen gesteld.⁴

Sinds het klimaatakkoord van Parijs:

- maakte **Dow** 13.5 miljard euro winst. 10 miljard euro daarvan kwam terecht bij de aandeelhouders (76% van de netto winst)
- maakte **Yara** 5.4 miljard euro winst, waarvan 4.6 miljard in de zakken van aandeelhouders verdween (86% van de netto winst)
- maakte **BP** 879 miljoen euro winst. Een shockerend bedrag van 49,6 miljard euro werd uitgekeerd aan de aandeelhouder (5651% van de netto winst)
- maakte **LyondellBasell** 24.5 miljard euro winst, waarvan 19.9 miljard euro naar de aandeelhouder ging (81% van de netto winst).

Alleen al voor deze vier bedrijven is dus ruim 84 miljard euro niet naar verduurzaming van deze bedrijven gegaan. Dat is bij elkaar al bijna vier keer zoveel als het deel van het Klimaatfonds dat voor verduurzaming van de gehele industrie is bedoeld.

Geén dividenduitkeringen of inkoop van eigen aandelen, zolang de maatwerkafspraken lopen, zou daarom een bindende voorwaarde moeten zijn voor publieke steun⁵.

Klimaatcrisis is een verantwoordelijkheids crisis

Nu een aantal bedrijven verder in een maatwerktraject zitten wordt langzaam duidelijk welke bijdrage aan de overheid gevraagd wordt. Zo heeft Yara al een versnelde (deel)toezegging gekregen van 30 miljoen euro voor een CCS-project⁶ en voor Nobian is een reservering van 200 miljoen euro opgenomen⁷. Daarnaast sorteert het onlangs gepubliceerde rapport van Frans Blom & Hans Wijers voor op een miljarden

³ Een compleet overzicht van de winsten en uitkeringen aan aandeelhouders is te vinden in het onlangs gepubliceerde rapport 'Hun winst, ons verlies': <https://milieudedefensie.nl/actueel/rapport-hunwinstonsverlies>. Hoe dit zich procentueel verhoudt tot de gemaakte netto winst is terug te vinden in de onderliggende publicatie van Profundo: https://profundo.nl/public/files/2024_LargeGHGemitters.pdf

⁴ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2024Z06199&did=2024D14362>

⁵ <https://www.ad.nl/opinie/opinie-fnv-en-milieudedefensie-meeste-grote-vervuilers-kunnen-vergroening-prima-zelf-betalen~a52decf6/>

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/besluiten/2023/10/30/definitief-besluit-incidentele-subsidie-ccs-project-yara-sluiskil>

⁷ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2024Z02411&did=2024D05555

subsidie aan Tata Steel Nederland⁸. Hiermee wordt Nederlands grootste vervuiler aan een miljarden infuus gelegd. Hoeveel Tata Steel zelf zal betalen aan zijn eigen vergroening is nog onduidelijk. Op deze manier dreigt het Klimaatfonds een cadeaufonds te worden voor grote vervuilende bedrijven. Terwijl zij miljarden winst doorschuiven naar de aandeelhouder wordt aan de andere kant de hand opgehouden voor publieke steun. Deze bedrijven schuiven daarmee hun eigen verantwoordelijkheid⁹ van zich af en leggen deze bij de overheid en de burger.

Klimaatmars Zuidas 31 mei

Op **vrijdag 31 mei om 14:00 uur** gaan wij, samen met een brede coalitie van maatschappelijke organisaties, op de Amsterdamse Zuidas grote vervuilende bedrijven wijzen op hun verantwoordelijkheid bij het oplossen van de klimaatcrisis. De Zuidas is hét symbool voor de macht van grote vervuilende bedrijven; hier worden de miljardenwinsten gemaakt die ten koste gaan van mens, natuur en het klimaat. Hier staat de aandeelhouder boven het welzijn van mensen en de aarde. Wij hopen u en uw partij te zien bij de klimaatmars op 31 mei¹⁰.

We hopen dat u deze inbreng meeneemt tijdens het debat. Mocht u nog vragen hebben dan horen we het ook heel graag. Succes met de voorbereidingen van het debat.

Vriendelijke groeten,

Elisa Asscheman, inhoudelijk medewerker Klimaatrechtvaardigheid & Industrie, Milieudefensie:
elisa.asscheman@milieudefensie.nl

Laura van Tamelen, coördinator Public Affairs, Milieudefensie:- laura.van.tamelen@milieudefensie.nl

⁸ <https://www.volkskrant.nl/economie/kabinet-zet-in-op-vergroeningsplan-voor-tata-dat-schatkist-tot-2-5-miljard-kan-kosten-b2d86e69/>

⁹ Het WRR pleit in haar rapport *'Rechtvaardigheid in klimaatbeleid. Over de verdeling van klimaatkosten'* dat overheidsbestedingen niet alleen beoordeeld moeten worden op doelmatigheid en rechtmatigheid, maar ook vanuit het perspectief van rechtvaardigheid. Een eerlijke verdeling van klimaatkosten vraagt ook 'verdeling op basis van eigen verantwoordelijkheid', wat er op neer komt dat ook bedrijven een "verantwoordelijkheid [hebben] om te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering, of om een bijdrage te leveren aan beperking van klimaatverandering. De overheid kan niet alle problemen oplossen".
<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2023/02/16/rechtvaardigheid-in-klimaatbeleid>

¹⁰ <https://klimaatmars.nl/zuidas-mars/>